

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Кваліфікаційна робота

з теми: **«РОЗВИТОК ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ ЗЗСО»**

Виконавець: здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти
групи Ang1-M24
спеціальності 014 Середня освіта (за
предметними спеціальностями)
за освітньо-професійною програмою
«Середня освіта (Англійська мова і
зарубіжна література)»

Овчарук Вероніка Анатоліївна

Керівник: Галайбіда О.В.,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент
кафедри англійської мови

Рецензент: Ладиняк Н.Б.,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент
кафедри української мови

Кам'янець-Подільський – 2025 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	7
1.1 Зміст поняття «візуальна грамотність».....	7
1.2 Психолого-педагогічні основи навчання візуальної грамотності	12
1.3 Засоби візуалізації у навчанні іноземних мов	16
1.4 Значення візуальної грамотності для формування іншомовної компетентності	27
Висновок до розділу	19
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	27
2.1 Принципи та критерії добору візуальних матеріалів	27
2.2 Використання візуальних засобів для розвитку мовленнєвих навичок	31
2.3 Розробка навчальних завдань з опорою на візуальну інформацію	34
2.4 Розвиток критичного мислення учнів засобами візуальних матеріалів	41
Висновок до розділу	39
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	41
3.1 Аналіз навчальних програм та підручників з англійської мови в аспекті розвитку візуальної грамотності	41
3.2 Навчальні завдання для розвитку візуальної грамотності на уроках англійської мови	43
3.3 Методичні рекомендації щодо організації уроків з використанням візуальних матеріалів	47
Висновок до розділу	49
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ.....	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства, в якому більшість повідомлень подається через візуальні засоби: зображення, графіку, відео та мультимедіа вніс корективи у методи і технології навчання. Сучасні учні постійно стикаються із візуально наповненим простором, тому здатність інтерпретувати, осмислювати та створювати власні візуальні повідомлення є важливим аспектом навчання у ЗЗСО.

Реформування української школи протягом декількох останніх років передбачає оновлення програм і впровадження компетентнісного підходу, у якому формування візуальної грамотності визначено важливим пріоритетом для розвитку цифрової грамотності, критичного мислення та здатності до самостійного навчання. Інтеграція візуальних технологій у навчальний процес сприяє підвищенню мотивації, активізації пізнавальної діяльності учнів і підготовці їх до ефективної взаємодії у сучасному медійному середовищі.

Саме розвиток візуальної грамотності дозволяє виховати творчих особистостей, адаптованих до вимог часу та готових до використання інноваційних підходів у навчанні та житті.

Сучасні дослідження візуальної грамотності в освіті вітчизняними та закордонними науковцями (Н. Житеньова, Д. Безуглий, В. Кремень, Т. Голуб, Н. Ушакова, Є. Крюкова, Т. Засєкіна, В. Ільїн, F. Serafini, L. Ionică, F. Blaikie, J. Aanstoos, Н. Ма та ін.) розкривають зміст поняття, обґрунтовують вплив медіа, мистецтва і цифрових технологій на розвиток компетентностей здобувачів. Зокрема, Н. Житеньова досліджує принципи візуалізації для створення якісних візуальних матеріалів у дидактичному дизайні, В. Ільїн та В. Кремень наголошують на важливості розроблення спеціальних стандартів візуальної грамотності, призначених для застосування в науково-освітніх проєктах, педагогічних дослідженнях та інноваційних технологіях навчання. K. Shabani, S. Adel A. Yastıbaş, M. Takkaç описують можливості використання графічних органайзерів для розвитку критичного мислення та навичок читання школярів.

Таким чином, визначення та впровадження освітніх стратегій розвитку візуальної грамотності є науково обґрунтованим і підтверджено сучасними дослідженнями, що забезпечує стійкий поступ на шляху модернізації освіти в Україні.

Проте методики і технології розвитку візуальної грамотності потребують подальшого удосконалення і розроблення в аспекті формування іншомовної компетентності учнів, що і визначило **актуальність нашого дослідження**.

Об'єктом дослідження є процес формування візуальної грамотності учнів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) у контексті навчання англійської мови.

Предметом дослідження є теоретичні засади, методичні підходи та практичні засоби розвитку візуальної грамотності на уроках англійської мови в ЗЗСО.

Метою дослідження є визначення теоретичних засад, методичних підходів та практичних шляхів формування візуальної грамотності учнів ЗЗСО на уроках англійської мови для підвищення їх іншомовної компетентності.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено такі завдання:

1. Вивчити поняття та сутності візуальної грамотності у навчанні англійської мови.
2. З'ясувати психолого-педагогічні основи розвитку візуальної грамотності учнів.
3. Визначити засоби візуалізації, які використовують у навчанні іноземних мов, та їх значення для формування іншомовної комунікативної компетентності.
4. Охарактеризувати принципи добору візуальних матеріалів і методи їх використання для розвитку мовних і мовленнєвих навичок учнів.
5. Розробити навчальні завдання та методичні рекомендації щодо формування критичного мислення і візуальної грамотності на уроках англійської мови.

Методи дослідження у роботі застосовано методи описового та структурного аналізу для розгляду теоретичних засад розвитку візуальної грамотності, когнітивно-психологічний аналіз для вивчення психолого-педагогічних основ сприйняття візуальної інформації учнями, а також метод контент-аналізу для систематизації і класифікації візуальних матеріалів, що використовуються у навчанні англійської мови.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів дослідження для підвищення ефективності викладання англійської мови в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) через впровадження засобів і методик формування візуальної грамотності. Результати сприятимуть розвитку іншомовної компетентності учнів, удосконаленню їхніх навичок критичного мислення, інтерпретації та створення візуальних повідомлень. Практичні рекомендації, розроблені в роботі, можуть бути застосовані в педагогічній діяльності вчителів іноземних мов, а також у створенні навчальних програм і дидактичних матеріалів, що враховують сучасні тенденції мультимодального навчання. Це сприятиме формуванню широкої мовної і комунікативної компетенції в учнів, важливої для їхньої успішної адаптації в інформаційному суспільстві.

Апробація роботи. Окремі положення кваліфікаційної роботи були представлені на XIII Всеукраїнській студентській Інтернет-конференції «Мова в міждисциплінарному контексті безперервної освіти» (02-04 квітня 2025 р.) та звітній науковій конференції студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками науково-дослідної роботи у 2024-2025 н.р. За результатами конференцій було підготовлено дві публікації:

Овчарук В. Використання цифрових технологій для розвитку візуальної грамотності. *Мова в міждисциплінарному контексті безперервної освіти*: збірник матеріалів XIII Всеукраїнської студентської Інтернет-конференції (02-04 квітня 2025 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. С. 106-109.

Овчарук В. Emotive nature of images and their role in learning foreign languages. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Випуск 18. С. 34-36.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі розглянуто теоретичні засади візуальної грамотності у навчанні англійської мови, зокрема поняття, психолого-педагогічні основи розвитку візуальної грамотності, засоби візуалізації та їх значення для формування іншомовної компетентності. У другому розділі висвітлено методiku формування візуальної грамотності, включно з принципами добору візуальних матеріалів, використанням візуальних засобів у розвитку мовних і мовленнєвих навичок, розробленням навчальних завдань та вивчення стратегій формування критичного мислення через візуальні матеріали. Третій розділ присвячений практичному аспектам розвитку візуальної грамотності учнів на уроках англійської мови, аналізу навчальних програм і підручників, розробці навчальних завдань та методичних рекомендацій для організації занять із застосуванням візуальних матеріалів.

ВИСНОВКИ

Візуальна грамотність – важливий компонент інформаційної та комунікативної компетентностей, пов'язаний з процесом сприйняття, аналізу, опрацювання, перетворення і застосування візуальної інформації.

Візуальна грамотності в аспекті навчання іноземних мов передбачає вміння розуміти й аналізувати інформацію, передану за допомогою будь-якого зображення, застосувати її в контексті іншомовного спілкування; вирішувати творчі завдання з використанням елементів візуалізації і мультимедійних технологій. Вона є невід'ємною складовою іншомовної комунікативної компетентності та сприяє формуванню критичного мислення, креативності й медіаобізнаності учнів. Розвиток візуальної грамотності є необхідною умовою підвищення ефективності навчання англійської мови.

Ефективне засвоєння візуальної інформації залежить від вікових, когнітивних, емоційних і мотиваційних особливостей учнів. Психологічною передумовою розвитку візуальної грамотності є спостережливість, здатність до асоціативного мислення, увага до деталей та усвідомлення культурного контексту. Педагогічний аспект включає активну навчальну взаємодію, організацію освітнього процесу з використанням прийомів фасилітації, моделювання та поетапного аналізу візуальних матеріалів, що, з одного боку, залучають учнів до активного пізнання і мовленнєвої діяльності, а з іншого – формують відповідальне ставлення до інформації у медійному просторі.

До засобів візуалізації, що використовують у навчанні англійської мови, належать традиційні ілюстрації, схеми, таблиці, а також сучасні цифрові платформи (Canva, Kahoot!, Wordwall, Padlet, Genially та ін.), відеоконтент, інфографіка та інтерактивні ресурси. Використання різних типів візуального контенту підвищує мотивацію учнів, забезпечує глибше осмислення навчального матеріалу, активізує всі види мовленнєвої діяльності. Таким чином візуальні засоби сприяють синтезу мовленнєвого, пізнавального, соціокультурного і інформаційного компонентів іншомовної компетентності.

У процесі виконання дослідження встановлено, що відбір візуального контенту має базуватися на його відповідності віковим та когнітивним можливостям учнів, навчальним цілям і рівню мовної підготовки. До ефективних методів роботи з візуальними матеріалами належать опис, інтерпретація, порівняння, обговорення, критичний аналіз і творчі завдання на основі зображень чи відео. Доведено, що ці методи забезпечують активне залучення учнів до комунікативної діяльності.

Запропоновані у роботі методичні рекомендації і навчальні завдання, які базуються на використанні традиційних та цифрових мультимодальних ресурсів, сприяють формуванню критичного мислення і візуальної грамотності через поєднання аналізу, рефлексії і творчої діяльності, забезпечують розвиток комунікативної компетентності.

Практична реалізація запропонованих підходів створює сприятливе освітнє середовище, що відповідає вимогам цифрової епохи, підтримує гнучкість й інклюзивність навчання, а також розширює можливості формування мовної, інформаційної, соціокультурної й креативної компетентностей учнів.

Загалом, результати дослідження засвідчили, що системний розвиток візуальної грамотності підвищує якість іншомовної освіти, забезпечує інтеграцію мовного, когнітивного й культурного компонентів, а також формує у школярів готовність до свідомого сприйняття інформації в медійному просторі. Використання сучасних візуальних засобів не лише підвищує якість навчання іноземної мови, а й розвиває аналітичне мислення, соціальну відповідальність і здатність до творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич О. І, Семеніхіна О. В. До питання про співвідношення понять наочність і візуалізація. *Фізико-математична освіта*. 2014. вип. 2. С. 47–53.
2. Безуглий Д. Прийоми візуального подання навчальної інформації. *Фізико-математична освіта*. 2014. № 2(3). С. 7–15.
3. Бешлей О. В., Батринчук З. Р. Розвиток навичок візуальної грамотності студентів ЗВО через застосування мультимодальних текстів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 77(1). С. 119-124.
4. Бігич О. Б., Н., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підруч. для студ. клас., пед. і лінгв. універс. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Бутковська Н. О. Мультимедійні технології у викладанні іноземних мов. *Інноваційна педагогіка*. 2016. Т. 2, № 9. С. 19-22. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/9/part_2/9-2_2019.pdf (дата звернення: 17.09.2025).
6. Вивчаємо англійську з новими технологіями: 10 найкращих VR- застосунків. URL: <https://cambridge.ua/uk/blog/10-luchshikh-vr-prilozheniy-dlya-izucheniya-angliyskogo/> (дата звернення: 21.09.2025).
7. Використання медіаосвітніх вправ у проєктній діяльності на уроках англійської мови. URL: <https://medialiteracy.org.ua/vykorystannya-mediaosvitnih-vprav-u-proektnij-diyalnosti-na-urokah-anglijskoyi-movy-v-zpto-ta-zzso/> (дата звернення: 20.09.2025).
8. Головка І. Ментальні карти: практика розвитку іншомовного говоріння. *European Science*, 3(sge31-03). 2024. С 7- 41. URL : <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2024-31-00-030> (дата звернення: 16.09.2025).

9. Голуб Т. П., Крюкова Є. С., Коваленко О. О. Сучасні технології візуалізації навчальної інформації. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 32. С. 174–177. URL : <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.34> (дата звернення: 14.09.2025).
10. Гребенюк А. Технології візуалізації в професійному вдосконаленні педагогічного працівника. *Педагогічний пошук*. 2024. № 3. С. 14-18.
11. Гуцул Л. І., Луканська Г. А., Комар Л. В. Інноваційні підходи до викладання англійської мови у закладах вищої освіти: інтеграція технологій та комунікативних практик. *Філологічні студії*. 2024. Вип. 38. С. 104-109.
12. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Постанова КМУ № 1392 від 23 листопада 2011 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#n9> (дата звернення: 07.09.2025).
13. Друшляк М. Г. Словник візуальної освіти: наочність, візуалізація, візуальне мислення. *Фізико-математична освіта*. 2018. № 1(15), ч. 2. С. 78-83.
14. Житеньова Н. Принципи візуалізації як основа дидактичного дизайну. *ScienceRise: pedagogical education*. 2017. №. 3 (11). Р. 11–14. URL : <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.97072> (дата звернення: 03.09.2025).
15. Житницька А. А., Хміль Н. А., Гриценко А. П. Інноваційні підходи до формування критичного мислення у здобувачів освіти в умовах цифрового навчального середовища. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. С. 1-19. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17256721> (дата звернення: 15.09.2025).
16. Карпюк О. Д. Англійська мова (10-й рік навчання) (English (the 10th year of studies)): підручник для 10-го класу закладів загальної середньої освіти. Рівень стандарту. Тернопіль : Астон. 2018. 256 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/425-anglyska-mova-karpyuk-10-klas.html> (дата звернення: 20.09.2025).
17. Клепар М., Кузнецова К., Нич О. Використання інфографіки для візуалізації освітнього контенту в закладі вищої освіти. *Наукові записки Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 199. С. 31–36. URL :

<https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/966>

(дата

звернення: 20.09.2025).

- 18.Красильник Ю. С. Розвиток умінь візуалізації навчальної інформації майбутніх педагогів професійної освіти. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2022. С. 55- 60.
- 19.Кремень В. Г. Візуальна грамотність навчального процесу: теорія і практика. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ, 2020. № 55. С. 5-9.
20. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Презентація візуальної грамотності в освітньому процесі та її експлікація в культурі мислення. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 75, № 1. С. 1-12. URL : <https://www.proquest.com/openview/3e518234475f82ff8dd1107244160b9a/1?pq-origsite=gscholar&cbl=6515896> (дата звернення: 19.09.2025).
- 21.Лешук Г.В. Аудіовізуальний метод у навчанні іноземних мов : монографія. Харків, 2024. 136 с. URL :<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/71396> (дата звернення: 18.09.2025).
- 22.Малихін О., Ліпчевська І. Формування вмінь візуалізації навчальної інформації майбутніх учителів початкової школи: методи діагностики: методичний посібник. Київ: *Видавництво Людмила*. 2023. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736301/1/Text.pdf> (дата звернення: 25.09. 2025).
- 23.Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов у 2023/2024 навчальному році, Міністерство освіти і науки України, 2023. URL: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-anglijskoyi-frantsuzkoyi-ta-nimetskoyi-movy-u-2022-2023-navchalnomu-rotsi/> (дата звернення: 30.09.2025).
- 24.Навчальна програма з іноземних мов (рівень стандарту, профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки № 1407. [Чинний від 2017-10-23]. URL :

https://osvita.ua/doc/files/news/589/58921/inozemni-movi-10-11-19_09_2017.pdf (дата звернення: 13.09.2025).

25. Недодатко Н. Г., Григоренко Л. В., Зеленкова Н. І. Образне мислення та його місце в навчанні. Збірник наукових праць «Педагогіка вищої та середньої школи». 2003. № 5. Кривий Ріг, С. 278-282.
26. Ноздрачова О. Г. Використання інфографіки у викладанні англійської мови. *Інформаційні технології* : зб. тез III укр. конф. молод. наук, м. Київ, 19 трав. Київ, 2016. С. 37-39. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/712057/2/golub%202016%2005%2019.pdf> (дата звернення : 16.09.2025).
27. Онищенко С. В. Візуалізація дидактичних елементів як сучасна стратегія навчання. Теоретико-методичні аспекти технологічної освіти учнівської та студентської молоді засобами естетичної культури та дизайну: збірник матеріалів. Полтава : ПНПУ. С. 117-120. URL : <https://dspace.bdpi.org.ua/handle/123456789/221> (дата звернення: 18.09.2025).
28. Семеніхіна О. В. Уміння візуалізувати навчальний матеріал засобами мультимедіа як фахова компетентність учителя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2014. № 33. С. 176–179 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2014_33_54 (дата звернення: 11.09.2025).
29. Семеніхіна О., Юрченко А. Професійна готовність використовувати засоби комп'ютерної візуалізації у роботі вчителя: теоретичний аспект. *Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти* : зб. наук. зап. 2017. Т. 4, № 11. С. 43–46.
30. Симоненко С. М. Психологія візуального мислення : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. док. психол. наук : 19.00.01. Харків, 2005. 38 с.
31. Сучасні форми візуалізації для використання на уроках іноземної мови. *На Урок*. URL : <https://naurok.com.ua/stattya-suchasni-formi-vizualizaci-na-urokah-angliysko-movi-445593.html> (дата звернення: 23.09.2025).

- 32.Терещенко С. П., Гафіатуліна І. В. Візуалізація навчального процесу як шлях активізації пізнавальної діяльності слухачів. *Вісник Науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту*. 2017. № 27. С. 51-53.
- 33.Ткаченко Л. Сучасна освіта: і слово, і візію. Інтерв'ю з президентом НАПН України Василем Кременем. *Рідна школа*. 2020. № 2-4. С. 3–5.
- 34.Тодосійчук В. Візуальні засоби навчання як важлива складова компетентнісної освіти. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: зб. тез III всеукр. наук.-практ. інт.-конф, м. Київ, 29 берез. 2021. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 225-228.
- 35.Трач Ю. Зміст понять «візуальна грамотність» і «візуальна культура». *Питання культурології*. 2017. Вип. 32. С. 170–186. URL : <https://doi.org/10.31866/2410-1311.32.2016.155725>.
- 36.Ушакова Н., Алексеєнко Т., Кушнір І. Засоби візуалізації у навчанні української мови як іноземної. *Збірник наукових праць «Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки»*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2022. №40. С. 80–95.
- 37.Філінюк В. А., Шинкаренко В. В. Візуалізація як засіб розбудови мовної картини світу та розвитку критичного мислення учнів. *Молодий вчений*. 2024. № 6.1 (130.1). С. 79–82.
- 38.Філоненко О. В., Байдак Н. В. Педагогічна технологія візуалізації в освіті. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 207. С. 64-71.
- 39.Холод І. В. Методика навчання англійської мови : навч.-метод. посіб. Умань : Візаві, 2018. 165 с.
- 40.Швирка В. М. Технології візуалізації в освітньому процесі вищої школи: змістовий та функційний аспекти. *Освіта та педагогічна наука*. 2022. № 3. С. 55–68.
- 41.Шищенко І. Деякі аспекти впливу цифрових технологій на освітній процес закладів вищої освіти: огляд проблем та викликів. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. Т. 10, № 5. С. 42-47. URL : <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i5-006> (дата звернення: 21.09.2025).

42. Юрченко А., Різник В., Шамоня В., Семеніхіна О. Взаємні синергійні впливи візуального підходу та SMART-освіти. *Освітологічний дискурс*. 2025. Т. 49, № 2. С. 6-14. URL: <https://doi.org/10.28925/2312-5829/2025.2.1> (дата звернення: 15.09.2025).
43. 10 Ways to Develop Visual Literacy in the ELT Classroom. Ellii. URL : <https://ellii.com/blog/ten-ways-to-develop-visual-literacy-in-the-elt-classroom> (дата звернення: 27.09.2025).
44. Aanstoos J. Visual literacy: an overview. 32nd Applied Imagery Pattern Recognition Workshop, 2003. Proceedings. 2003. P. 189-193.
45. Blaikie, F. A review of the Common European Framework of Reference for Visual Literacy – Prototype (CEFR-VL) *International Journal of Education through Art*. 2019. №15(1). P. 51-61.
46. Ionică L. Foreign Language Teaching through Visuals. *Studii și cercetări filologice. Seria Limbi Străine Aplicate* 17. 2018. P. 86-89.
47. Karpati A., Schonau D. Introduction to the special issue on the Common European Framework of Visual Competency. *Journal of Visual Literacy*. 2022. № 41(3–4). P. 171-177.
48. Levunlieva M. Visual metaphor in early second language education. *English Studies at NBU. Vol. 9, № 1. 2023. P. 5-20. URL : <https://doi.org/10.33919/esnbu.23.1.1>* (дата звернення: 20.09.2025).
49. Ma H. Thinking Visualization in English Teaching for Junior High School. *International Journal of Social Science, Education and Humanities*. 2025. № 1.1. P. 50-55.
50. Molholt G., Fenfang H. The path of speech technologies in computer assisted language learning. Routledge, 2008. 270 p.
51. Newton J.M., Nation I. S. P. Teaching ESL/EFL listening and speaking. Routledge, 2020. 220 p.
52. Notes by Green Forest сучасний EdTech-підручник для вивчення англійської мови. Green forest. URL: <https://greenforest.com.ua/journal/read/notes-by-green-forestpervyjukrainskij-interaktivnyj-uchebnik-dlya-izucheniya-anglijskogo->

[yazykainteraktivnyj-uchebnik-dlya-izucheniya-anglijskogo-yazyka](#)

(дата

звернення: 24.09.2025).

- 53.Salas S., Williams B.K., Mraz M., Adrane S. Reading Eyes Wide Shut: Visualization, Language Learners, and Texts. English Teaching Forum. 2021. Vol. 59. № 1. Washington DC, 2021. P. 12-19.
- 54.Serafini F. Visual literacy. Oxford research encyclopedia of education. 2017. P. 1- 20.
- 55.Visual thinking strategies. *Mattatuck Museum*. URL : <https://www.mattmuseum.org/resources/visual-thinking-strategies/>
- 56.Zasiekina T., Bosa V., Holubenko T., Dakal D., Nefodov D. Mental maps as an innovative tool in university training. Amazonia Investiga, Vol. 13, № 84, 2024. P. 150-166. URL : <https://doi.org/10.34069/AI/2024.84.12.9> (дата звернення: 18.09.2025).
- 57.Shabani K., Adel S. M. R. The effect of graphic organizers on enhancing EFL learners' listening comprehension ability. Journal of Applied Linguistics and Language Research. 2015. Vol. 2(8). P. 151–167.
- 58.Shkola I., Zuienko M., Tymynska I. Fostering Visual Literacy in the CLIL-Oriented English Classroom. *Молодь і ринок*. No 7–8 (227–228) липень–серпень 2024. P.70-74. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.306894>
- 59.Visual Literacy in Early Childhood Education // edutopia.org. 2025. URL: <https://www.edutopia.org/article/visual-literacy-early-childhood-education/> (дата звернення: 27.09.2025).
- Yastıbaş A. E., Takkaç M. The Effect of Graphic Organizers on EFL Learners' Critical Thinking and Reading Comprehension. Journal of Language and Linguistic Studies. 2022. Vol. 18(1). P. 238–251.